

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 24.5.2023.
COM(2023) 631 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE

**Belgija, Bugarska, Češka, Njemačka, Estonija, Španjolska, Francuska, Italija, Latvija,
Mađarska, Malta, Austrija, Poljska, Slovenija, Slovačka i Finska**

**Izvješće pripremljeno u skladu s člankom 126. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju
Europske unije**

IZVJEŠĆE KOMISIJE

Belgija, Bugarska, Češka, Njemačka, Estonija, Španjolska, Francuska, Italija, Latvija, Mađarska, Malta, Austrija, Poljska, Slovenija, Slovačka i Finska

Izvješće pripremljeno u skladu s člankom 126. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

1. UVOD

Člankom 126. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (Ugovor) utvrđuje se postupak u slučaju prekomjernog deficita. Taj je postupak dodatno razrađen u Uredbi Vijeća (EZ) br. 1467/97 od 7. srpnja 1997. o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita¹, koja je dio Pakta o stabilnosti i rastu.

U skladu s člankom 126. stavkom 3. Ugovora u ovom se izvješću ispituje usklađenost država članica s kriterijem deficita i kriterijem duga iz Ugovora.

Glavni podaci na kojima se temelji ovo izvješće

Pri procjeni **kriterija deficita** Komisija uzima u obzir stvarni udio deficita u 2022. i planirani udio za 2023. Kriterij deficita iz članka 126. Ugovora ispunjen je ako deficit opće države u prethodnoj godini (2022.) i planirani deficit za tekuću godinu (2023.) ne premašuju 3 % BDP-a. Ako ijedan od njih premašuje taj postotak, Komisija ispituje je li udio deficita znatno i postojano pada te je li blizu referentne vrijednosti. Ispituje i je li premašivanje referentne vrijednosti samo iznimno i privremeno te ostaje li blizu referentne vrijednosti (odjeljak 2.). Relevantni čimbenici razmatraju se ako: i. državni dug ne premašuje 60 % BDP-a ili ii. dug premašuje 60 % BDP-a, ali je deficit blizu 3 % BDP-a i premašen je samo privremeno (odjeljak 4.).

Kriterij duga ispunjen je ako bruto dug opće države ne premašuje 60 % BDP-a na kraju prethodne godine (2022.). Ako premašuje 60 % BDP-a, Komisija razmatra smanjuje li se udio duga u dovoljnoj mjeri i približava li se referentnoj vrijednosti zadovoljavajućim tempom u skladu s referentnim mjerilom za smanjenje duga² (odjeljak 3.). U ovom se izvješću ne razmatraju države članice koje su usklađene s tim mjerilom i s kriterijem deficita. Relevantni čimbenici uvijek se uzimaju u obzir pri procjeni usklađenosti s kriterijem duga (odjeljak 4.).

¹ SL L 209, 2.8.1997., str. 6., kako je izmijenjena.

² Referentno mjerilo za smanjenje duga određeno je u članku 2. stavku 1.a Uredbe Vijeća (EZ) br. 1467/97, u kojem je propisano da se smatra da se udio državnog duga smanjuje u dovoljnoj mjeri i približava referentnoj vrijednosti od 60 % BDP-a zadovoljavajućim tempom ako se razlika u odnosu na referentnu vrijednost smanjila tijekom prethodne tri godine za koje su dostupni podaci po prosječnoj stopi od najmanje jedne dvadesetine godišnje, koja služi kao mjerilo. Taj se zahtjev smatra ispunjenim i ako proračunske prognoze Komisije pokazuju da će se traženo smanjenje u razlici dogoditi u trogodišnjem razdoblju koje pokriva dvije godine nakon posljednje godine za koju su dostupni podaci.

U ovom se izvješću ujedno uspoređuju državni deficit i državni investicijski izdaci te se uzimaju u obzir svi ostali relevantni čimbenici, uključujući srednjoročne gospodarske i proračunske položaje država članica³.

U ovom izvješću razmatra se usklađenost s kriterijem deficita i kriterijem duga u 16 država članica: **Belgiji, Bugarskoj, Češkoj, Njemačkoj, Estoniji, Španjolskoj, Francuskoj, Italiji, Latviji, Mađarskoj, Malti, Austriji, Poljskoj, Sloveniji, Slovačkoj i Finskoj**, iz sljedećih razloga (vidjeti i tablicu 1):

- prema podacima koje je Eurostat potvrdio 21. travnja 2023.⁴ deficit opće države premašio je u 2022. 3 % BDP-a u sljedećih 10 država članica: **Belgiji, Češkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Italiji, Latviji, Mađarskoj, Malti, Austriji i Poljskoj**⁵. Stvarni deficiti za 2022. iznad 3 % BDP-a dokaz su *prima facie* o postojanju prekomjernog deficita u tim državama članicama⁶,
- osim toga, u programima stabilnosti ili konvergencije za 2023.⁷ planirano je da će državni deficiti u **Bugarskoj, Njemačkoj, Estoniji, Sloveniji i Slovačkoj** 2023. premašiti 3 % BDP-a. Deficiti za 2023. planirani u tim programima dokaz su *prima facie* o postojanju prekomjernog deficita u tih pet država članica,
- krajem 2022. bruto dug opće države premašio je referentnu vrijednost od 60 % BDP-a u Belgiji, Njemačkoj, Grčkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Cipru, Mađarskoj, Austriji, Portugalu, Sloveniji i Finskoj. U **Francuskoj, Italiji i Finskoj** bruto dug opće države nije bio u skladu s referentnim mjerilom za smanjenje duga. To je dokaz *prima facie* o postojanju prekomjernog deficita na temelju kriterija duga u tim trima državama članicama.

Preporuke o politikama u kontekstu dugotrajno velike neizvjesnosti

Preporuke o fiskalnim politikama koje je donijelo Vijeće posljednjih se godina postupno mijenjaju kako bi se prilagodile promjenjivom gospodarskom kontekstu. Koordiniranim mjerama politike na razini EU-a i na nacionalnoj razini ublažene su posljedice pandemije bolesti COVID-19 na gospodarstva država članica i stvoreni su preduvjeti za snažan oporavak. U novom okruženju nastalom uslijed agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine uspješno su obuzdane štetne posljedice tog rata za europsko gospodarstvo, a energetska kriza prevladana je brзом diversifikacijom opskrbe i znatnim smanjenjem potrošnje plina.

³ Ako nije navedeno drukčije, izvor podataka navedenih u ovom izvješću je Komisijina proljetna prognoza 2023. (*European Economy – Institutional Papers*, br. 173).

⁴ Eurostat, Pokazatelji za europodručje br. 47/2023 od 21. travnja 2023. Eurostat izražava zadržku u vezi s kvalitetom podataka o kojima je izvijestila Francuska za 2022. Eurostat u bliskoj suradnji s francuskim statističkim tijelima nastoji pojasniti iskazivanje državne dokapitalizacije javnog energetskog poduzeća EDF (*Électricité de France*) i primjenu testa superdividende za dividende koje su neka javna poduzeća isplatila francuskoj državi. Deficit za 2022. mogao bi biti prenisko procijenjen za do 0,2 postotna boda BDP-a.

⁵ I državni deficit **Rumunjske** premašio je u 2022. 3 % BDP-a. No Rumunjska nije obuhvaćena ovim izvješćem jer je Vijeće donijelo odluku o postojanju prekomjernog deficita u Rumunjskoj 3. travnja 2020.

⁶ U svim tim slučajevima planira se da će i deficiti za 2023. biti iznad 3 % BDP-a.

⁷ Više informacija o programima stabilnosti ili konvergencije koje su države članice podnijele u proljeće 2023.: https://commission.europa.eu/content/2023-european-semester-national-reform-programmes-and-stabilityconvergence-programmes_hr

Aktivacijom opće klauzule o odstupanju⁸ Pakta o stabilnosti i rastu u ožujku 2020. svim je državama članicama stavljena na raspolaganje velika fiskalna potpora za suzbijanje pandemije koronavirusa. To im je omogućilo da poduzmu mjere za primjereno rješavanje krize, a pritom odstupe od nekih proračunskih zahtjeva koji bi se inače primjenjivali u fiskalnom okviru EU-a. Koordiniranim mjerama politike 2020. i 2021. uspješno su ublažene makroekonomske posljedice pandemije bolesti COVID-19. Fiskalnom politikom 2022. ublažene su i socijalne i gospodarske posljedice iznenadnog rasta cijena energije te je omogućeno pružanje humanitarne pomoći osobama koje bježe iz Ukrajine. Komisija je zauzela stajalište da su ispunjeni uvjeti za daljnju primjenu opće klauzule o odstupanju u 2023. te za njezinu deaktivaciju od kraja 2023.⁹

Vijeće je 20. srpnja 2020. državama članicama preporučilo da 2020. i 2021. poduzmu sve potrebne mjere za djelotvorno suzbijanje pandemije bolesti COVID-19, održavanje gospodarstva i potporu oporavku koji će uslijediti¹⁰. Preporučilo je državama članicama i da, kad to gospodarski uvjeti dopuste, provode fiskalne politike s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija i osiguravanja održivosti duga, uz istodobno poticanje ulaganja.

Godinu dana poslije, 18. lipnja 2021., Vijeće je u preporukama za 2022. donijelo diferencirane smjernice za fiskalnu politiku. Od država članica s niskim i srednjim udjelom duga u BDP-u zatraženo je da provode ili zadrže poticajan smjer fiskalne politike, dok je od država članica s visokim udjelom duga zatraženo da iskoriste Mehanizam za oporavak i otpornost za financiranje dodatnih ulaganja za potporu oporavku uz provedbu razborite fiskalne politike¹¹. Svim državama članicama preporučeno je da očuvaju ulaganja koja financira država. Slično tomu, u Preporuci Vijeća od 5. travnja 2022. o ekonomskoj politici europodručja zatraženo je da se 2022. zadrži umjereno poticajni smjer fiskalne politike u cijelom europodručju, uzimajući u obzir nacionalne proračune i financiranje u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost¹². Preporučeno je da se fiskalne politike razlikuju s obzirom na snagu oporavka i potrebu za osiguravanjem fiskalne održivosti i poticanjem ulaganja te da se uzme u obzir potreba za smanjenjem razlika među državama članicama.

⁸ Primjena te klauzule, kako je navedeno u članku 5. stavku 1., članku 6. stavku 3., članku 9. stavku 1. i članku 10. stavku 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika (SL L 209, 2.8.1997., str. 1.) te članku 3. stavku 5. i članku 5. stavku 2. Uredbe (EZ) br. 1467/97, olakšava koordinaciju proračunskih politika u razdobljima ozbiljnoga gospodarskog pada. Njome se ne obustavljaju postupci u okviru Pakta o stabilnosti i rastu. Međutim, aktivacija tog instrumenta omogućila je državama članicama proračunsku fleksibilnost za rješavanje krize privremenim odstupanjem od kretanja prilagodbe prema srednjoročnom proračunskom cilju svake države članice, pod uvjetom da se time srednjoročno ne ugrozi fiskalna održivost.

⁹ COM(2022) 600 final od 23.5.2022. i COM (2023) 141 final od 8.3.2023.

¹⁰ Preporuke Vijeća od 20. srpnja 2020. (od 2020/C 282/01 do 2020/C 282/27), SL C 282, 26.8.2020., str. 1.

¹¹ Preporuke Vijeća od 18. lipnja 2021. (od 2021/C 304/01 do 2021/C 304/28, SL C 304, 29.7.2021., str. 1.). U slučaju Rumunjske Vijeće je istog dana donijelo ažuriranu Preporuku radi okončanja stanja prekomjernog državnog deficita (2021/C 304/24, SL C 304, 29.7.2021., str. 111.).

¹² Preporuka Vijeća od 5. travnja 2022. o ekonomskoj politici europodručja, SL C 153, 7.4.2022., str. 1.

Tablica 1: Položaj država članica u odnosu na referentne vrijednosti za deficit i dug iz Ugovora

	Stvarni deficit ne premašuje (✓)/premašuje (✗) 3 % BDP-a u 2022.	Planirani deficit ne premašuje (✓)/premašuje (✗) 3 % BDP-a u 2023.	Udio duga krajem 2022. ne premašuje (✓✓) 60 % BDP- a/premašuje 60 % BDP-a, ali je u skladu s referentnim mjerilom za smanjenje duga (✓)/ nije u skladu s referentnim mjerilom za smanjenje duga (✗)
Belgija	✗	✗	✓
Bugarska	✓	✗	✓✓
Češka	✗	✗	✓✓
Njemačka	✓	✗	✓
Estonija	✓	✗	✓✓
Španjolska	✗	✗	✓
Francuska	✗	✗	✗
Italija	✗	✗	✗
Latvija	✗	✗	✓✓
Mađarska	✗	✗	✓
Malta	✗	✗	✓✓
Austrija	✗	✗	✓
Poljska	✗	✗	✓✓
Slovenija	✓	✗	✓
Slovačka	✓	✗	✓✓
Finska	✓	✓	✗
<i>p.m.: države članice koje nisu obuhvaćene ovim izvešćem</i>			
<i>Danska</i>	✓	✓	✓✓
<i>Irska</i>	✓	✓	✓✓
<i>Grčka</i>	✓	✓	✓
<i>Hrvatska</i>	✓	✓	✓
<i>Cipar</i>	✓	✓	✓
<i>Litva</i>	✓	✓	✓✓
<i>Luksemburg</i>	✓	✓	✓✓
<i>Nizozemska</i>	✓	✓	✓✓
<i>Portugal</i>	✓	✓	✓
<i>Švedska</i>	✓	✓	✓✓
<i>Rumunjska*</i>	✗	✗	✓✓

(*) Od 2020. u postupku u slučaju prekomjernog deficita.

Izvor: Eurostat, Komisijina proljetna prognoza 2023. i programi stabilnosti i konvergencije za 2023.

Vijeće je 12. srpnja 2022. ponovno donijelo diferencirane smjernice za fiskalnu politiku za 2023.¹³ Od država članica s niskim i srednjim udjelom duga u BDP-u zatraženo je da usklade rast primarnih tekućih rashoda koje financira država s općim neutralnim smjerom politike. Državama članicama s visokim udjelom duga preporučeno je da provode razboritu fiskalnu politiku ograničavanjem rasta primarnih tekućih rashoda koje financira država ispod srednjoročnog potencijalnog rasta proizvodnje. Zatraženo je i da nakon 2023. osiguraju vjerodostojno i postupno smanjenje duga postupnom konsolidacijom, ulaganjima i reformama. Svim državama članicama preporučeno je da budu spremne prilagoditi postojeću potrošnju razvoju situacije, povećati javna ulaganja za zelenu i digitalnu tranziciju i energetske sigurnost te postići razborite srednjoročne fiskalne pozicije nakon 2023.

Vijeće je 16. svibnja 2023. u Preporuci o ekonomskoj politici europodručja¹⁴ pozvalo na suzdržavanje od pružanja široke potpore ukupnoj potražnji i na bolje usmjeravanje fiskalnih mjera prema ublažavanju učinaka visokih cijena energije na ranjiva kućanstva i poduzeća koja su sposobna opstati. Od država članica zatraženo je da očuvaju održivost duga te olakšaju zadaću monetarne politike da se osigura pravodobni povratak inflacije na srednjoročni cilj ESB-a od 2 %. U Preporuci se poziva da se utvrde prikladno diferencirane srednjoročne fiskalne strategije s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija s pomoću postupne i održive konsolidacije te ulaganja i reformi. Države članice trebale bi povećati potencijal za rast svojih gospodarstava, održavati visoku razinu javnih ulaganja i promicati privatna ulaganja, potrebna za jačanje gospodarske i socijalne otpornosti te potporu zelenoj i digitalnoj tranziciji.

U Komunikaciji od 8. ožujka 2023. o smjernicama za fiskalnu politiku za 2024.¹⁵ Komisija je već najavila da neće predložiti pokretanje novih postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2023., uzimajući u obzir i dalje vrlo neizvjesne makroekonomske i proračunske izglede.

Komisija će predložiti Vijeću da u proljeće 2024. pokrene postupke u slučaju prekomjernog deficita koji se temelje na deficitu na osnovi stvarnih podataka za 2023.

¹³ Preporuke Vijeća od 12. srpnja 2022. (od 2022/C 334/01 do 2022/C 334/27, SL C 334, 1.9.2022., str. 1.).

¹⁴ <https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/ecofin/2023/05/16/>

¹⁵ COM(2023) 141 final.

2. KRITERIJ DEFICITA

Belgija, Bugarska, Češka, Njemačka, Estonija, Španjolska, Francuska, Italija, Latvija, Mađarska, Malta, Austrija, Poljska, Slovenija i Slovačka premašile su 2022. referentnu vrijednost deficita ili je planiraju premašiti 2023.

Premašivanje stvarnog deficita u odnosu na referentnu vrijednost u 2022. ili planirano premašivanje u 2023. iznimno je u **svim tim državama članicama**. Mjere koje su države članice poduzele 2022. za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica cijena energije i pružanje humanitarne pomoći osobama koje bježe iz Ukrajine nakon ruske invazije pridonijele su povećanju deficita. Povećanje cijena energije i potreba za humanitarnom pomoći izvanredni su događaji izvan kontrole država članica koji znatno utječu na financijski položaj opće države. Iako su se 2022. troškovi privremenih hitnih mjera uvedenih zbog bolesti COVID-19 smanjili, u mnogim državama članicama i dalje su bili znatni, a posljedice gospodarskog pada uzrokovanog izbijanjem pandemije bolesti COVID-19 i dalje su bile vidljive u javnim financijama većine država članica.

Državni deficit 2022. u **Belgiji, Češkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Italiji, Latviji, Mađarskoj, Malti i Poljskoj** bio je iznad, ali ne blizu referentne vrijednosti (tablica 2).

Državni deficit u **Austriji** bio je 2022. iznad, ali blizu referentne vrijednosti te se u programu stabilnosti planira da 2023. bude iznad, ali blizu referentne vrijednosti, dok se u Komisijinoj prognozi čak predviđa deficit manji od 3 % BDP-a.

Državni deficit u **Bugarskoj, Njemačkoj, Estoniji, Sloveniji i Slovačkoj** 2022. nije premašivao referentnu vrijednost iz Ugovora, ali je njihov planirani deficit u 2023. iznad, ali ne blizu 3 % BDP-a. Komisija je to u svojoj prognozi potvrdila za **Bugarsku, Sloveniju i Slovačku**. Komisija je u prognozi navela da će 2023. udio deficita u **Njemačkoj** biti ispod 3 % BDP-a, dok će u **Estoniji** deficit biti iznad, ali blizu referentne vrijednosti.

U Komisijinim prognozama predviđeno je da 2024. državni deficit u **Češkoj, Njemačkoj, Estoniji, Latviji, Austriji i Sloveniji** neće premašiti 3 % BDP-a. Stoga se očekuje da će premašivanja deficita u odnosu na referentnu vrijednost biti privremena. Te prognoze deficita za 2024. temelje se na pretpostavci nepromijenjene politike.

Ukratko, ova analiza upućuje na to da, prije nego što se uzmu u obzir relevantni čimbenici, kriterij deficita ne ispunjava 14 država članica: **Belgija, Bugarska, Češka, Njemačka, Estonija, Španjolska, Francuska, Italija, Latvija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovenija i Slovačka**. Nasuprot tomu, **Austrija** je u skladu s kriterijem deficita jer je premašivanje u odnosu na referentnu vrijednost iznimno i privremeno, a deficit ostaje blizu referentne vrijednosti.

Tablica 2: Saldo opće države

Postotak BDP-a

	2019.	2020.	2021.	2022.	PSK 2023.	2023.	2024.
Belgija	-2,0	-9,0	-5,5	-3,9	-5,1	-5,0	-4,7
Bugarska	2,1	-3,8	-3,9	-2,8	-6,1	-4,8	-4,8
Češka	0,3	-5,8	-5,1	-3,6	-3,5	-3,6	-3,0
Njemačka	1,5	-4,3	-3,7	-2,6	-4 ¼	-2,3	-1,2
Estonija	0,1	-5,5	-2,4	-0,9	-4,3	-3,1	-2,7
Španjolska	-3,1	-10,1	-6,9	-4,8	-3,9	-4,1	-3,3
Francuska	-3,1	-9,0	-6,5	-4,7	-4,9	-4,7	-4,3
Italija	-1,5	-9,7	-9,0	-8,0	-4,5	-4,5	-3,7
Latvija	-0,6	-4,4	-7,1	-4,4	-4,0	-3,8	-2,7
Mađarska	-2,0	-7,5	-7,1	-6,2	-3,9	-4,0	-4,4
Malta	0,5	-9,7	-7,8	-5,8	-5,0	-5,1	-4,5
Austrija	0,6	-8,0	-5,8	-3,2	-3,2	-2,4	-1,3
Poljska	-0,7	-6,9	-1,8	-3,7	-4,7	-5,0	-3,7
Slovenija	0,7	-7,7	-4,6	-3,0	-4,1	-3,7	-2,9
Slovačka	-1,2	-5,4	-5,4	-2,0	-6,3	-6,1	-4,8
Finska	-0,9	-5,6	-2,8	-0,9	-2,6	-2,6	-2,6

p.m.: države članice koje nisu obuhvaćene ovim izvješćem

					<i>nije primjenjivo</i>		
<i>Danska</i>	4,1	0,2	3,6	3,3		2,3	1,3
<i>Irska</i>	0,5	-5,0	-1,6	1,6	1,8	1,7	2,2
<i>Grčka</i>	0,9	-9,7	-7,1	-2,3	-1,8	-1,3	-0,6
<i>Hrvatska</i>	0,2	-7,3	-2,5	0,4	-0,7	-0,5	-1,3
<i>Cipar</i>	1,3	-5,8	-2,0	2,1	2,0	1,8	2,1
<i>Litva</i>	0,5	-6,5	-1,2	-0,6	-2,2	-1,7	-1,4
<i>Luksemburg</i>	2,2	-3,4	0,7	0,2	-1,5	-1,7	-1,5
<i>Nizozemska</i>	1,8	-3,7	-2,4	0,0	-3,0	-2,1	-1,7
<i>Portugal</i>	0,1	-5,8	-2,9	-0,4	-0,4	-0,1	-0,1
<i>Švedska</i>	0,6	-2,8	0,0	0,7	-0,4	-0,9	-0,5
<i>Rumunjska*</i>	-4,3	-9,2	-7,1	-6,2	-4,4	-4,7	-4,4

(*) Od 2020. u postupku u slučaju prekomjernog deficita.

Izvor: Eurostat, programi stabilnosti i konvergencije država članica (PSK 2023.) i Komisijina proljetna prognoza 2023.

3. KRITERIJ DUGA

Od država članica obuhvaćenih ovim izvješćem, u njih devet krajem 2022. bruto dug opće države premašio je 60 % BDP-a: **Belgiji, Njemačkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Italiji, Mađarskoj, Austriji, Sloveniji i Finskoj** (tablica 3)¹⁶. U usporedbi s prethodnom godinom udio državnog duga smanjio se u svim tim državama članicama osim u **Finskoj**.

Tablica 3: Dug opće države

Postotak BDP-a	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Belgija	97,6	112,0	109,1	105,1	106,0	107,3
Bugarska	20,0	24,5	23,9	22,9	25,0	28,1
Češka	30,0	37,7	42,0	44,1	42,9	43,1
Njemačka	59,6	68,7	69,3	66,3	65,2	64,1
Estonija	8,5	18,5	17,6	18,4	19,5	21,3
Španjolska	98,2	120,4	118,3	113,2	110,6	109,1
Francuska	97,4	114,6	112,9	111,6	109,6	109,5
Italija	134,1	154,9	149,9	144,4	140,4	140,3
Latvija	36,5	42,0	43,7	40,8	39,8	40,5
Mađarska	65,3	79,3	76,6	73,3	70,7	71,1
Malta	40,3	52,9	55,1	53,4	54,8	56,1
Austrija	70,6	82,9	82,3	78,4	75,4	72,7
Poljska	45,7	57,2	53,6	49,1	50,5	53,0
Slovenija	65,4	79,6	74,5	69,9	69,1	66,6
Slovačka	48,0	58,9	61,0	57,8	58,3	58,7
Finska	64,9	74,7	72,6	73,0	73,9	76,2
<i>p.m.: države članice koje nisu obuhvaćene ovim izvješćem</i>						
<i>Danska</i>	33,7	42,2	36,7	30,1	30,1	28,8
<i>Irska</i>	57,0	58,4	55,4	44,7	40,4	38,3
<i>Grčka</i>	180,6	206,3	194,6	171,3	160,2	154,4
<i>Hrvatska</i>	71,0	87,0	78,4	68,4	63,0	61,8
<i>Cipar</i>	90,8	113,8	101,2	86,5	80,4	72,5
<i>Litva</i>	35,8	46,3	43,7	38,4	37,1	36,6
<i>Luksemburg</i>	22,4	24,5	24,5	24,6	25,9	27,0
<i>Nizozemska</i>	48,5	54,7	52,5	51,0	49,3	48,8
<i>Portugal</i>	116,6	134,9	125,4	113,9	106,2	103,1
<i>Švedska</i>	35,5	39,8	36,5	33,0	31,4	30,7
<i>Rumunjska*</i>	35,1	46,9	48,6	47,3	45,6	46,1

¹⁶ Krajem 2022. bruto dug opće države u **Grčkoj, Hrvatskoj, Cipru i Portugalu** također je premašio 60 % BDP-a, ali te države članice nisu obuhvaćene ovim izvješćem jer su usklađene s kriterijem deficita i referentnim mjerilom za smanjenje duga.

(*) Od 2020. u postupku u slučaju prekomjernog deficita.

Izvor: Eurostat i Komisijina proljetna prognoza 2023.

Podaci pokazuju da su u 2022. **Belgija, Njemačka, Španjolska, Mađarska, Austrija i Slovenija** bile usklađene s referentnim mjerilom za smanjenje duga (tablica 4). **Francuska, Italija i Finska** nisu bile usklađene s tim mjerilom. Kako je navedeno u Komunikaciji od 2. ožujka 2022. i u skladu s prošlogodišnjim izvješćem pripremljenim na temelju članka 126. stavka 3. Ugovora, Komisija nakon ocjene svih relevantnih čimbenika smatra da bi usklađenost s referentnim mjerilom za smanjenje duga mogla podrazumijevati prevelik fiskalni napor u početnom razdoblju, koji bi mogao ugroziti gospodarski rast. Stoga Komisija smatra da usklađenost s referentnim mjerilom za smanjenje duga nije opravdana u trenutačnim gospodarskim uvjetima.

Ukratko, analiza stoga upućuje na to da među državama članicama obuhvaćenima ovim izvješćem **Belgija, Njemačka, Španjolska, Mađarska, Austrija i Slovenija** ispunjavaju kriterij duga, dok se čini da ga, prije nego što se uzmu u obzir relevantni čimbenici, **Francuska, Italija i Finska** ne ispunjavaju.

Tablica 4: Razlika u odnosu na referentno mjerilo za smanjenje duga*

Negativna razlika znači usklađenost s referentnim mjerilom za smanjenje duga

Postotak BDP-a	2021.	2022.	2023.p	2024.p
Belgija	2,0	-0,7	2,0	5,1
Njemačka	-2,0	-2,1	-2,0	-2,1
Španjolska	nema podataka	-6,2	-1,1	0,4
Francuska	1,7	1,4	1,7	3,2
Italija	-0,5	1,8	-0,5	3,8
Mađarska	-4,0	-3,3	-4,0	-2,5
Austrija	-3,7	-4,1	-3,7	-4,1
Slovenija	-3,9	-3,4	-3,9	-3,4
Finska	1,8	0,4	1,4	1,4
<i>p.m.: države članice koje nisu obuhvaćene ovim izvješćem</i>				
<i>Grčka</i>	-17,3	-10,4	-17,3	-9,3
<i>Hrvatska</i>	-12,9	-8,7	-12,9	-6,9
<i>Cipar</i>	-15,8	-13,8	-15,8	-13,8
<i>Portugal</i>	-11,9	-11,4	-11,9	-6,4

Izvor: Komisijina proljetna prognoza 2023. i Komisijini izračuni.

p: prognoza

* U skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 1467/97 smatra se da se udio državnog duga smanjuje u dovoljnoj mjeri i približava referentnoj vrijednosti od 60 % BDP-a zadovoljavajućim tempom ako se razlika u odnosu na referentnu vrijednost smanjila tijekom prethodne tri godine za koje su dostupni podaci po prosječnoj stopi od najmanje jedne dvadesetine godišnje. Taj se zahtjev smatra ispunjenim i ako proračunske prognoze Komisije pokažu da će se traženo smanjenje u razlici dogoditi u trogodišnjem razdoblju koje pokriva dvije godine nakon posljednje godine za koju su dostupni podaci. Pri primjeni referentnog mjerila za prilagodbu udjela duga vodi se računa i o utjecaju poslovnog ciklusa na tempo smanjenja duga.

Za države članice s dugom većim od 60 % BDP-a referentno mjerilo za smanjenje duga izračunava se tijekom trogodišnjeg razdoblja na različite načine: retrospektivno, prospektivno i prilagođeno ciklusu (vidjeti Vademekum o Paktu o stabilnosti i rastu, izdanje iz 2019., *European Economy – Institutional Papers*, br. 101). U tablici je prikazana minimalna razlika između udjela duga u BDP-u (stvaran i prilagođen ciklusu) i referentnih mjerila za dug (retrospektivno i prospektivno). Ako je vrijednost negativna, predviđeni udio

duga u BDP-u u skladu je s referentnim mjerilom za smanjenje duga. U tom se slučaju razlika u odnosu na referentnu vrijednost smanjila tijekom trogodišnjeg razdoblja (prospektivno ili retrospektivno) po prosječnoj stopi od najmanje 1/20.

4. RELEVANTNI ČIMBENICI ZA PROCJENU USKLAĐENOSTI S KRITERIJEM DEFICITA I KRITERIJEM DUGA

U članku 126. stavku 3. Ugovora propisano je da se u ovom izvješću „vodi računa o tome je li državni deficit veći od državnih investicijskih izdataka i uzima u obzir sve ostale odgovarajuće čimbenike, uključujući srednjoročni gospodarski i proračunski položaj države članice”. Ti su čimbenici dodatno pojašnjeni u članku 2. stavku 3. Uredbe (EZ) br. 1467/97, u kojem je propisano i da Komisija s dužnom pažnjom razmatra „sve druge čimbenike, koji su po mišljenju dotične države članice relevantni, kako bi sveobuhvatno procijenila ispunjavanje kriterija deficita i duga, a koje je država članica predložila Vijeću i Komisiji”. U tom se članku navodi da se i srednjoročno stanje duga može smatrati relevantnim čimbenikom.

Stoga se, uz relevantne čimbenike za sve zemlje (odjeljak 4.1.), uzimaju u obzir i relevantni čimbenici za pojedine zemlje (odjeljak 4.2.). Potonji čimbenici uključuju srednjoročno gospodarsko stanje, srednjoročno stanje proračuna (uključujući javna ulaganja), srednjoročno stanje duga, postojanje makroekonomskih neravnoteža ili prekomjernih makroekonomskih neravnoteža u državi članici¹⁷ te sve druge čimbenike koje predlože države članice.

Kako je već objašnjeno u odjeljku 1. i navedeno u članku 2. stavku 4. Uredbe (EZ) br. 1467/97, u pogledu usklađenosti s kriterijem deficita relevantni čimbenici mogu se uzeti u obzir u postupku koji dovodi do odluke o postojanju prekomjernog deficita na temelju kriterija deficita, ali samo:

- a) ako udio državnog duga u BDP-u ne premašuje referentnu vrijednost od 60 %; *ili*
- b) u slučaju da je premašuje, ako je ispunjen dvostruki uvjet, tj. da deficit ostane blizu referentne vrijednosti i da samo privremeno premašuje referentnu vrijednost.

Među državama članicama koje su premašile referentnu vrijednost deficita 2022. ili je planiraju premašiti 2023. udio duga nije premašio referentnu vrijednost od 60 % BDP-a u sedam država članica: Bugarskoj, Češkoj, Estoniji, Latviji, Malti, Poljskoj i Slovačkoj. Stoga se relevantni čimbenici mogu uzeti u obzir za tih sedam država članica.

Od preostalih osam država članica koje premašuju ili planiraju premašiti referentnu vrijednost deficita od 3 % BDP-a (Belgija, Njemačka¹⁸, Španjolska, Francuska, Italija, Mađarska, Austrija i Slovenija), dvostruki uvjet koji mora biti ispunjen da bi se uzeli u obzir relevantni čimbenici (blizina referentnoj vrijednosti i privremenost) ispunjen je samo u Austriji, pa se relevantni čimbenici mogu uzeti u obzir i za Austriju.

Kako je već objašnjeno u odjeljku 1. i navedeno u članku 2. stavku 4. Uredbe (EZ) br. 1467/97, u pogledu usklađenosti s kriterijem duga relevantni čimbenici uvijek se uzimaju u obzir.

¹⁷ U smislu postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža iz Uredbe (EU) br. 1174/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o provedbenim mjerama za ispravljanje prekomjernih makroekonomskih neravnoteža u europodručju (SL L 306, 23.11.2011., str. 8.).

¹⁸ U Programu stabilnosti Njemačke planirani deficit za 2023. veći je od 3 % BDP-a. U Komisijinoj prognozi, koja je izrađena poslije, predviđen je deficit ispod 3 % u 2023., uzimajući u obzir ažurirane pretpostavke o kretanjima cijena energije.

U nastavku se razmatraju relevantni čimbenici, čak i za zemlje za koje se oni ne mogu uzeti u obzir u postupku koji dovodi do odluke o postojanju prekomjernog deficita na temelju kriterija deficita.

4.1. RELEVANTNI ČIMBENICI ZA SVE ZEMLJE

EU je posljednjih godina doživio niz negativnih šokova. Ključni čimbenik koji treba uzeti u obzir za sve države članice obuhvaćene ovim izvješćem makroekonomski je utjecaj povećanja cijena energije i ruske invazije Ukrajine. Zbog rata je gospodarska situacija 2022. i 2023. bila iznimno neizvjesna. Među najizloženijim gospodarstvima je i gospodarstvo EU-a, zbog geografske blizine ratu i velike ovisnosti o uvozu fosilnih goriva. Ruska invazija Ukrajine izazvala je i rast cijena drugih sirovina i hrane te povećanje poremećaja u opskrbi. Šokovi u uvjetima razmjene¹⁹ 2022. su utjecali na cijelo gospodarstvo, zbog čega se, među ostalim znatno smanjila kupovna moć kućanstava, a potom i drastično promijenilo ponašanje potrošača. Države članice donijele su niz fiskalnih mjera za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije, što je uvelike utjecalo na saldo opće države. Zbog potrebe za brzim odgovorom politike mnoge od tih mjera nisu bile ciljane i njima nije očuvan cjenovni signal. Neto proračunski trošak tih mjera procjenjuje se na 1,2 % BDP-a u 2022., a ta će vrijednost biti slična i u 2023.²⁰ Na saldo opće države utjecao je i proračunski trošak privremene zaštite raseljenih osoba iz Ukrajine, koji je procijenjen na 0,1 % BDP-a u 2022. i 2023. Svi su ti čimbenici zajedno opteretili javne financije.

Treba uzeti u obzir i činjenicu da su se ti poremećaji dogodili dok se europsko gospodarstvo još oporavljalo od gospodarskih i proračunskih posljedica pandemije bolesti COVID-19 te da su se udjeli javnog duga znatno povećali zbog pandemije.

Visoka inflacija još je jedan čimbenik koji treba uzeti u obzir jer u konačnici može opteretiti javne financije u srednjoročnom razdoblju. Inflacija u 2022. bila je visoka zbog povećanja cijena energije i druge robe, a posljedice su se s vremenom osjetile u cijelom gospodarstvu. Očekuje se da će inflacija i u 2023. ostati visoka. Visoka inflacija u kratkoročnom razdoblju može dovesti do poboljšanja stanja državnih računa zahvaljujući povećanju prihoda od poreza i smanjenju udjela duga u BDP-u. Međutim, to poboljšanje moglo bi biti kratkog vijeka jer će se povećani porezni prihodi postupno smanjiti, više cijene s vremenom utjecati na rashodovne stavke, a više kamatne stope povećati troškove servisiranja duga, brzinom koja će ovisiti o prosječnom dospelju duga. Osim toga, činjenica da su inflaciju uvelike potaknuli čimbenici ponude ide u prilog zahtjevima za kompenzacijske mjere koje bi, ako ne budu usmjerene na najranjivije skupine, mogle dovesti do široke fiskalne potpore i pretjerano ekspanzivnog pristupa i tako otežati zadaću središnje banke da smanji inflaciju i u konačnici pridonijeti restriktivnijoj monetarnoj politici i višim kamatnim stopama tijekom duljeg razdoblja.

Rat je drastično promijenio stanje stvari jer je prouzročio nove poremećaje u globalnoj opskrbi, dodatno pojačao pritiske na cijene sirovina i povećao neizvjesnost. Prema Komisijinoj prognozi rast realnog BDP-a u EU-u mogao bi usporiti s procijenjenih 3,5 % u 2022. na 1 % u 2023., a zatim se oporaviti na 1,7 % u 2024. Unatoč sve većim pritiscima na cijene predviđa se da će se inflacija smanjiti s 9,2 % u 2022. na 6,7 % u 2023. i 3,1 % u 2024.

¹⁹ Promjene relativnih cijena izvoza i uvoza.

²⁰ Vidjeti COM(2023) 600 final, 24.5.2023.

Smjer fiskalne politike u EU-u općenito prelazi iz poticajnog u blago kontrakcijski. Procjenjuje se da je 2022. smjer fiskalne politike²¹ u EU-u u cjelini, uključujući javne rashode financirane bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost²² i drugih fondova EU-a, bio ekspanzivan (1,9 % BDP-a), a predviđa se da će 2023. biti blago kontrakcijski (0,4 %). Državni deficit u EU-u smanjio se 2022. na 3,4 %, a u europodručju u cjelini na 3,6 % BDP-a (smanjenje od oko 1,5 postotnih bodova BDP-a u oba slučaja). Predviđa se da će se 2023. još smanjiti na 3,1 % BDP-a na razini EU-a i 3,2 % BDP-a na razini europodručja u cjelini²³. Predviđa se da će se državni deficit 2024. dodatno smanjiti na 2,4 % BDP-a.

Smanjenje deficita 2022. uglavnom je posljedica gospodarskog oporavka i postupnog ukidanja velikog dijela diskrecijskih mjera potpore uvedenih radi suzbijanja posljedica krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19. Nadalje, kretanja prihoda 2022. bila su povoljna. Kretanje deficita u državama članicama obuhvaćenima ovim izvješćem bit će manje jednoliko u 2023.: predviđa se da će se udio deficita povećati u Belgiji, Bugarskoj, Estoniji, Poljskoj, Sloveniji, Slovačkoj i Finskoj, ostati stabilan u Češkoj i Francuskoj, a smanjiti se u Njemačkoj, Španjolskoj, Italiji, Latviji, Mađarskoj, Malti i Austriji.

Na temelju trenda smanjenja deficita i gospodarskog oporavka očekuje se da će se tijekom razdoblja obuhvaćenog prognozom državni dug smanjiti u EU-u i europodručju u cjelini. Udio duga u BDP-u u EU-u smanjio se s 89,5 % u 2021. na 85,3 % u 2022. (odnosno s 97,3 % na 93,2 % u europodručju) te se predviđa da će se dodatno smanjiti na 83,4 % u 2023. i 82,6 % u 2024. (odnosno 90,8 % i 89,9 % u europodručju). Od država članica obuhvaćenih ovim izvješćem udio državnog duga nije se smanjio 2022. u Estoniji, Češkoj i Finskoj.

4.2. RELEVANTNI ČIMBENICI ZA POJEDINE ZEMLJE

U ovom se odjeljku ocjenjuju relevantni čimbenici za pojedine zemlje. Ti čimbenici uključuju srednjoročne makroekonomske izgledе, srednjoročno stanje proračuna (uključujući javna ulaganja; vidjeti tablicu 5), srednjoročno stanje duga, postojanje makroekonomskih neravnoteža ili prekomjernih makroekonomskih neravnoteža u državi članici te sve druge relevantne čimbenike koje su države članice predložile.

²¹ U skladu s pristupom iz Preporuke Vijeća od 18. lipnja 2021. smjer fiskalne politike trenutačno se najbolje mjeri kao promjena primarnih rashoda (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda), isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, ali uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova EU-a, u odnosu na srednjoročni potencijalni rast.

²² Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

²³ Takvo kretanje 2023. posljedica je naglog pada talijanskog državnog deficita do kojeg je došlo zbog statističkog tretmana poreznih kredita (vidjeti odjeljak 4.2.8.).

Tablica 5: Javna ulaganja

Postotak BDP-a

	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Belgija	2,6	2,7	2,7	2,7	2,9	3,1
Bugarska	3,3	3,3	2,6	3,0	3,8	3,0
Češka	4,4	4,8	4,7	4,6	4,7	4,3
Njemačka	2,4	2,7	2,6	2,6	2,7	2,9
Estonija	5,0	5,7	5,6	5,2	5,0	4,8
Španjolska	2,2	2,6	2,7	2,8	2,9	2,9
Francuska	3,7	3,7	3,6	3,7	3,7	3,8
Italija	2,3	2,6	2,9	2,7	3,1	3,5
Latvija	5,1	5,7	5,2	3,8	5,5	6,1
Mađarska	6,3	6,5	6,3	5,3	5,3	5,1
Malta	3,8	4,2	3,8	3,3	3,8	3,1
Austrija	3,1	3,3	3,6	3,3	3,4	3,3
Poljska	4,3	4,5	4,1	4,0	4,1	4,2
Slovenija	3,8	4,1	4,7	5,2	6,1	5,0
Slovačka	3,6	3,4	3,1	3,3	4,9	4,1
Finska	4,4	4,8	4,2	4,1	4,5	4,4
<i>p.m.: države članice koje nisu obuhvaćene ovim izvješćem</i>						
<i>Danska</i>	3,2	3,6	3,4	3,1	3,3	3,2
<i>Irska</i>	2,3	2,3	2,0	2,0	2,0	2,0
<i>Grčka</i>	2,5	3,1	3,6	3,5	3,9	4,6
<i>Hrvatska</i>	4,3	5,5	4,7	3,8	4,7	4,6
<i>Cipar</i>	2,5	2,8	2,7	2,6	3,0	2,8
<i>Litva</i>	3,1	4,4	3,1	3,0	3,6	3,6
<i>Luksemburg</i>	4,1	4,7	4,1	4,1	4,3	4,3
<i>Nizozemska</i>	3,4	3,7	3,4	3,2	3,3	3,3
<i>Portugal</i>	1,8	2,3	2,6	2,5	3,1	3,2
<i>Švedska</i>	4,9	5,0	4,8	4,9	4,9	4,8
<i>Rumunjska*</i>	3,5	4,6	4,2	4,2	5,2	4,4

(*) Od 2020. u postupku u slučaju prekomjernog deficita.

Izvor: Eurostat i Komisijina proljetna prognoza 2023.

Iako odjeljci koji se odnose na pojedine zemlje sadržavaju ključne informacije o srednjoročnom makroekonomskom stanju, uključujući doprinose rastu, i srednjoročnom stanju proračuna i duga, više pojedinosti o makroekonomskim i fiskalnim izgledima dostupno je u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. Dodatne informacije o proračunskim mjerama, smjeru

fiskalne politike²⁴ i analizi održivosti duga svake države članice obuhvaćene ovim izvješćem uključene su u preporuke Komisije za preporuke Vijeća u kojima se daju mišljenja o programima stabilnosti ili konvergencije za 2023., prateće tablice s fiskalnim statističkim podacima i izvješća za pojedine zemlje za 2023.²⁵

4.2.1. BELGIJA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 5,4 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 6,3 % u 2021. i 3,2 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta gospodarstva 2023. iznositi 1,2 %, a 2024. 1,4 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut privatnom potrošnjom i ulaganjima. Gospodarska aktivnost premašila je 2021. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 9 % u 2020. na 5,5 % BDP-a u 2021. i 3,9 % u 2022. Predviđa se da će se 2023. povećati na 5 %, a 2024. na 4,7 % BDP-a. Nakon povećanja na 2,7 % BDP-a u 2020. državna ulaganja ostala su stabilna 2021. i 2022. Predviđa se da će se 2023. povećati na 2,9 % BDP-a.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je poticajan (–2 % BDP-a). Belgija je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima financiranim iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,2 % BDP-a u 2022. (0,2 % BDP-a u 2021.). Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je neutralan. Stoga je Belgija u skladu s preporukom Vijeća očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivan učinak od 1,9 postotnih bodova na smjer fiskalne politike. Znatno ekspanzivni učinak tekućih rashoda koje financira država samo je djelomično bio rezultat mjera fiskalne politike za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije i troškova pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine. Belgija stoga nije dovoljno ograničila rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan (–1,1 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati ekspanzivni učinak od 0,7 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjenje troška ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena

²⁴ Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između i. srednjoročnog potencijalnog rasta i ii. promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda (i isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19) te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije. Negativan (pozitivan) predznak pokazatelja označava ekspanzivnu (kontrakcijsku) fiskalnu politiku.

²⁵ Analiza održivosti duga ažurirana je u odnosu na Izvješće o fiskalnoj održivosti za 2021. (*European Economy – Institutional Papers*, br. 171) uzimajući u obzir najnoviju Komisijinu prognozu. Vidjeti Komunikaciju o glavnim elementima Europskog semestra 2023. – proljetni paket (COM(2023) 600 final, 24.5.2023.) i preporuke Komisije za preporuke Vijeća (od COM(2023) 601 do COM(2023) 626). Za Komisijinu najnoviju ocjenu država članica u kojima postoje neravnoteže ili prekomjerne neravnoteže vidjeti odgovarajuća detaljna preispitivanja (od SWD(2023) 628 do SWD(2023) 643). Za procjenu rizika za održivost duga u svim državama članicama obuhvaćenima ovim izvješćem vidjeti priloge o analizi održivosti duga u izvješćima za pojedine zemlje (od SWD(2023) 601 do SWD(2023) 626).

energije za 0,1 % BDP-a. Stoga rast primarnih tekućih rashoda koje financira država koji premašuje srednjoročni potencijalni rast proizvodnje nije rezultat ciljane potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije i osobama koje bježe iz Ukrajine. Ekspanzivni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) potaknut je i trajnim povećanjima plaća u javnom sektoru i socijalnih naknada (zbog indeksacije plaća u javnom sektoru i socijalnih naknada), strukturnim rastom tekućih rashoda zbog demografskog starenja, reformom oporezivanja ugovora o opskrbi kućanstava energijom i privremenim smanjenjem socijalnih doprinosa poduzeća u prvoj polovini 2023. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država nije u skladu s preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 0,3 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti ekspanzivan i iznositi 0,1 postotni bod.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 97,6 % BDP-a krajem 2019. na 112 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 105,1 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 106 %, a krajem 2024. 107,3 %.

Općenito, analiza održivosti duga upućuje na visoke rizike u srednjoročnom razdoblju. Prema osnovnoj desetogodišnjoj projekciji udio duga opće države trebao bi do 2033. neprekidno rasti do oko 126 % BDP-a. Osnovno kretanje duga osjetljivo je na makroekonomske šokove. Prema stohastičkim projekcijama, u kojima se simulira utjecaj širokog spektra mogućih privremenih šokova na makroekonomske varijable, udio duga 2027. vjerojatno će biti veći nego 2022.

Za ukupnu procjenu održivosti duga relevantni su i drugi čimbenici. S jedne strane, čimbenici koji povećavaju rizik odnose se na nedavno povećanje kamatnih stopa, udio kratkoročnog duga, visoke bruto potrebe za financiranjem, velik udio državnog duga nerezidenata i nedostatak fiskalne koordinacije među različitim razinama vlasti, pri čemu nekoliko saveznih subjekata pokazuje posebne slabosti. S druge strane, neki su od čimbenika smanjenja rizika produljenje roka dospeljeća duga posljednjih godina, zbog čega će utjecaj sve viših kamatnih stopa na troškove servisiranja duga, nakon dugog razdoblja rekordno niskih troškova zaduživanja, biti postupan, te relativno stabilni izvori financiranja (s raznolikom i velikom bazom ulagača) i denominacija cjelokupnog državnog duga u eurima. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: Belgija je 9. svibnja 2023. izvijestila o dodatnim relevantnim čimbenicima koji nisu prethodno spomenuti. To su vladin projekt reforme poreznog sustava i sustava naknada čiji je cilj poticanje zapošljavanja i gospodarske aktivnosti, a time i održivosti javnih financija, mirovinska reforma (predviđena u planu za oporavak i otpornost) za poboljšanje financijske održivosti mirovinskog sustava, razne inicijative za poticanje sudjelovanja na tržištu rada, provedba revizija potrošnje i obveza povećanja javnih ulaganja kako bi se ubrzala zelena i digitalna tranzicija (među ostalim, provedbom plana za oporavak i otpornost).

4.2.2. BUGARSKA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 4 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 7,6 % u 2021. i 3,4 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 1,5 %, a 2024. 2,4 % . Rast u 2023. uglavnom je potaknut javnom i privatnom potrošnjom. Gospodarska aktivnost vratila se 2021. na godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit povećao se s 3,8 % u 2020. na 3,9 % BDP-a u 2021., a zatim je pao na 2,8 % u 2022. Predviđa se da će 2023. i 2024. iznositi 4,8 % BDP-a. U toj se projekciji uzimaju u obzir nacrt proračuna Bugarske za 2023. i srednjoročna fiskalna strategija, koji uključuju osnovni proračunski plan koji se temelji na pretpostavci nepromijenjene politike i na mjerama koje su donesene prethodnih godina, kao što su povećanja plaća i mirovina te smanjenje nekih poreza. Parlament još nije odobrio te dokumente. Državna ulaganja smanjila su se s 3,3 % u 2020. na 2,6 % BDP-a u 2021., a zatim su se 2022. povećala na 3 %, što je više od državnog deficita 2022.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je poticajan (–1,2 % BDP-a) u skladu s preporukom Vijeća. Bugarska je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima koja se financiraju sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,8 % BDP-a u 2022. (0,9 % BDP-a u 2021.). Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je ekspanzivan i iznosio je 0,5 postotnih bodova. Stoga je Bugarska u skladu s preporukom Vijeća očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivan učinak od 0,8 postotnih bodova na smjer fiskalne politike. Taj ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera fiskalne politike za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od 0,9 % BDP-a) i troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (0,1 % BDP-a). Bugarska je stoga dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan (–3,1 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati ekspanzivan učinak od 1,9 % BDP-a na smjer fiskalne politike. Ekspanzivni učinak neto primarnih tekućih rashoda koje financira država nije rezultat ciljane potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država nije u skladu s preporukom Vijeća. Predviđa se da će Bugarska financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a i očuvati ulaganja koja financira država. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 1,9 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti ekspanzivan i iznositi 0,1 postotni bod.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 20 % BDP-a krajem 2019. na 24,5 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 22,9 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 25 %, a krajem 2024. 28,1 %. Općenito, analiza održivosti duga upućuje na srednje rizike u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle

bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: ključni čimbenici koje je Bugarska predložila 11. svibnja 2023. već su uzeti u obzir u analizi u prethodnim odjeljcima. Bugarska tijela izvijestila su i da su se u okviru aktualnih rasprava o nacrtu proračuna za 2023. vodeće parlamentarne stranke javno obvezale na smanjenje deficita na 3 % BDP-a u 2023.

4.2.3. ČEŠKA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 5,5 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 3,6 % u 2021. i 2,5 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 0,2 %, a 2024. 2,6 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut ulaganjima i neto izvozom. Gospodarska aktivnost premašila je 2022. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 5,8 % u 2020. na 5,1 % BDP-a u 2021. i 3,6 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 3,6 %, a u 2024. 3 % BDP-a. Nakon povećanja na 4,8 % BDP-a u 2020., državna ulaganja smanjila su se na 4,7 % BDP-a u 2021. i 4,6 % u 2022. Predviđa se da će se 2023. povećati na 4,7 % BDP-a i biti veća od državnog deficita 2022. i 2023.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je uglavnom neutralan (– 0,1 % BDP-a), u skladu s preporukom Vijeća. Češka je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak, među ostalim ulaganjima financiranim iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 1,1 % BDP-a u 2022. (1,1 % BDP-a u 2021.). Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je neutralan. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao kontrakcijski učinak od 0,3 postotna boda na smjer fiskalne politike. Češka je stoga dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski (+1,4 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati kontrakcijski učinak od 1,2 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjenje troška ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. To uključuje i smanjenje troškova pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za 0,1 % BDP-a). Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu je s preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 1,6 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti kontrakcijski i iznositi 0,5 postotnih bodova. Stoga Češka planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te se predviđa da neće očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 30 % BDP-a krajem 2019. na 37,7 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 44,1 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 42,9 %, a krajem 2024. 43,1 %. Općenito, analiza održivosti duga upućuje na srednje rizike u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle

bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Procjena u okviru postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža: nije utvrđeno da u Češkoj postoje neravnoteže. Slabosti su povezane s cjenovnom konkurentnošću i cijenama stambenih nekretnina, no čini se da će u budućnosti biti ograničene jer je dug kućanstava ograničen te se očekuje da će inflacija usporiti znatno brže od prosjeka EU-a.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: ključni čimbenici koje je Češka predložila 9. svibnja 2023. već su uzeti u obzir u analizi u prethodnim odjeljcima.

4.2.4. NJEMAČKA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 3,7 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 2,6 % u 2021. i 1,8 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 0,2 %, a 2024. 1,4 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut neto izvozom. Gospodarska aktivnost premašila je 2022. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 4,3 % u 2020. na 3,7 % BDP-a u 2021. i 2,6 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 2,3 %, a u 2024. 1,2 % BDP-a. Nakon povećanja na 2,7 % BDP-a u 2020., državna ulaganja smanjila su se na 2,6 % BDP-a u 2021. i 2022. Predviđa se da će se 2023. povećati na 2,7 % BDP-a i biti veća od državnog deficita u 2023.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je poticajan (–2,7 % BDP-a) u skladu s preporukom Vijeća. Njemačka je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima financiranim iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,2 % BDP-a u 2022. (0,3 % BDP-a u 2021.). Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je neutralan. Stoga je Njemačka u skladu s preporukom Vijeća očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivni učinak od 2,4 postotna boda na smjer fiskalne politike. Taj znatan ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera fiskalne politike za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od 1,2 % BDP-a) i troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (0,1 % BDP-a). Osim toga, zbog smanjenja poreza na dohodak smanjili su se državni prihodi i povećali neto primarni tekući rashodi (za 0,1 % BDP-a). Znatan ekspanzivni učinak tekućih rashoda koje financira država samo je djelomično bio rezultat mjera za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije i troškova pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine. Njemačka stoga nije dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski (+0,5 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati kontrakcijski učinak od 0,3 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje povećanje troška ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,2 % BDP-a. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu je s preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 0,2 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti neutralan.

Stoga Njemačka planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te se predviđa da će očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 59,6 % BDP-a krajem 2019. na 69,3 % krajem 2021. Krajem 2022. iznosio je 66,3 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 65,2 %, a krajem 2024. 64,1 %. Općenito, analiza održivosti duga upućuje na srednje rizike u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Procjena u okviru postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža: u Njemačkoj i dalje postoje neravnoteže. Trajno veliki suficit tekućeg računa, koji je i pokazatelj slabih ulaganja u odnosu na štednju te ima prekogranični značaj, postupno je smanjen, posljednji put u kontekstu energetske krize, ali se očekuje da će se znatno povećati.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: ključni čimbenici koje je Njemačka predložila 9. svibnja 2023. već su uzeti u obzir u analizi u prethodnim odjeljcima. Njemačka je potvrdila i da bi, s obzirom na aktualni trend smanjenja cijena energije, deficit za 2023. mogao biti niži od deficita planiranog u Programu stabilnosti.

4.2.5. ESTONIJA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 0,6 % u 2020. gospodarstvo je 2021. poraslo za 8 %, a 2022. zabilježilo pad od 1,3 %. Očekuje se daljnji pad od 0,4 % u 2023. i ponovni rast od 3,1 % u 2024. Očekuje se da će 2023. porasti zalihe i neto izvoz. Gospodarska aktivnost premašila je 2021. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 5,5 % u 2020. na 2,4 % BDP-a u 2021. i 0,9 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 3,1 %, a u 2024. 2,7 % BDP-a. Nakon povećanja na 5,7 % BDP-a u 2020., državna ulaganja smanjila su se na 5,6 % BDP-a u 2021. i 5,2 % u 2022. Predviđa se da će se 2023. dodatno smanjiti na 5 % BDP-a i ostati veća od državnog deficita u 2022. i 2023.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je kontrakcijski (1,3 % BDP-a), što je bilo primjereno u kontekstu visoke inflacije. Estonija je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima financiranim iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 1,4 % BDP-a u 2022. (1,6 % BDP-a u 2021.). Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a smanjili su se 2022. zbog brzog i nepredviđenog rasta cijena u građevinskom sektoru. Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je kontrakcijski i iznosio je 0,6 postotnih bodova. Estonija stoga nije očuvala ulaganja koja financira država, što nije u skladu s preporukom Vijeća. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao kontrakcijski učinak od 0,8 postotnih bodova na smjer fiskalne politike. Estonija je stoga dovoljno ograničila rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan (−0,8 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati

ekspanzivni učinak od 1,2 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjenje troška ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. To uključuje i povećanje troškova pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za 0,1 % BDP-a). Stoga ekspanzivni učinak neto primarnih tekućih rashoda koje financira država nije rezultat ciljane potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Ekspanzivni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) uglavnom je potaknut socijalnim izdacima, plaćama u javnom sektoru te rashodima za obrazovanje i obranu. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država nije u skladu s preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 1,8 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti kontrakcijski i iznositi 0,3 postotna boda. Stoga Estonija planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te se predviđa da neće očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 8,5 % BDP-a krajem 2019. na 18,5 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 18,4 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 19,5 %, a krajem 2024. 21,3 %. Općenito, analiza održivosti duga upućuje na niske rizike u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Procjena u okviru postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža: utvrđeno je da u Estoniji ne postoje neravnoteže. Slabosti povezane s konkurentnošću i kretanjima cijena stambenih nekretnina nedavno su se povećale, ali se općenito čini da su trenutačno ograničene.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: ključni čimbenici koje je Estonija predložila 5. svibnja 2023. već su uzeti u obzir u analizi u prethodnim odjeljcima.

4.2.6. ŠPANJOLSKA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 11,3 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 5,5 % godišnje u 2021. i 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 1,9 %, a 2024. 2,0 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut neto izvozom i, u manjoj mjeri, privatnim ulaganjima. Predviđa se da će se 2023. gospodarska aktivnost vratiti na godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 10,1 % u 2020. na 6,9 % BDP-a u 2021. i 4,8 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 4,1 %, a u 2024. 3,3 % BDP-a. Nakon povećanja na 2,6 % BDP-a u 2020., državna ulaganja dodatno su se povećala na 2,7 % BDP-a u 2021. i 2,8 % u 2022. Predviđa se da će 2023. dosegnuti 2,9 %.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je poticajan (–2,5 % BDP-a). Španjolska je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima koja se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 1,1 % BDP-a u 2022. (1,2 % BDP-a u 2021.). Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je ekspanzivan i iznosio je 0,3 postotna boda. Stoga je Španjolska u skladu s preporukom Vijeća očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivan učinak od

2,7 postotnih bodova na smjer fiskalne politike. Taj znatan ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera fiskalne politike za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od 1,5 % BDP-a). Osim toga, veći izdaci za intermedijarnu potrošnju i socijalne transfere u naravi pridonijeli su rastu neto primarnih tekućih rashoda. Španjolska stoga nije dovoljno ograničila rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan (–0,3 % BDP-a). Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati uglavnom neutralan učinak od 0,2 % BDP-a na smjer fiskalne politike. Stoga je predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu s preporukom Vijeća. Predviđeni uglavnom neutralni učinak primarnih tekućih rashoda koje financira država u biti je rezultat smanjenih neto troškova (ciljanih i općih) mjera potpore kućanstvima i poduzećima uvedenih kao odgovor na povećanja cijena energije (za 1,0 % BDP-a). Povećanje socijalnih transfera potaknuto indeksacijom mirovina s obzirom na prošlu inflaciju i veći izdaci za intermedijarnu potrošnju glavni su pokretači rasta primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda). Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 1,6 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti ekspanzivan i iznositi 0,1 postotni bod. Stoga Španjolska planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te se predviđa da će očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 98,2 % BDP-a krajem 2019. na 120,4 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 113,2 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 110,6 %, a krajem 2024. 109,1 %.

Općenito, analiza održivosti duga upućuje na visoke rizike u srednjoročnom razdoblju. Prema osnovnoj desetogodišnjoj projekciji udio duga opće države trebao bi se blago smanjiti prije nego što se opet poveća na oko 106 % BDP-a u 2033. Kretanje duga osjetljivo je na makroekonomske šokove. Prema stohastičkim projekcijama, u kojima se simulira utjecaj širokog spektra mogućih privremenih šokova na makroekonomske varijable, udio duga 2027. vjerojatno će biti veći nego 2022.

Za ukupnu procjenu održivosti duga relevantni su i drugi čimbenici. S jedne strane, čimbenici koji povećavaju rizik odnose se na nedavno povećanje kamatnih stopa i povišenu razinu vanjskog i privatnog duga, što bi moglo pojačati negativan učinak pooštrenja financijskih uvjeta na financijski položaj kućanstava i poduzeća. S druge strane, neki su od čimbenika smanjenja rizika produljenje roka dospijeća duga posljednjih godina, zbog čega će utjecaj sve viših kamatnih stopa na troškove servisiranja duga, nakon dugog razdoblja rekordno niskih troškova zaduživanja, biti postupan, te relativno stabilni izvori financiranja s vrlo raznolikom i velikom bazom ulagača i valuta duga. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Procjena u okviru postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža: u Španjolskoj i dalje postoje neravnoteže. Slabosti povezane s visokim privatnim, državnim i vanjskim dugom, koje imaju prekogranični značaj, smanjuju se, ali su i dalje prisutne.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: Španjolska je 9. svibnja 2023. izvijestila o dodatnim relevantnim čimbenicima koji nisu prethodno spomenuti. To je prije svega strukturna preobrazba španjolskoga gospodarstva, koja donosi rezultate u smislu trajnog poboljšanja stopa zaposlenosti (uključenost u sustav socijalne sigurnosti na najvišoj je razini), neto međunarodne investicijske pozicije (i vanjskog sektora u cjelini, uz suficit tekućeg računa već desetu godinu zaredom) i javnih financija (znatno povećanje javnih prihoda zbog bitnih promjena u ponašanju gospodarskih subjekata i poduzetih mjera).

4.2.7. FRANCUSKA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 7,8 % u 2020. gospodarstvo je 2021. poraslo za 6,8 %, a 2022. za 2,6 %. Očekuje se da će 2023. stopa rasta iznositi 0,7 %, a 2024. 1,4 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut ulaganjima i javnom potrošnjom. Gospodarska aktivnost premašila je 2022. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 9 % u 2020. na 6,5 % BDP-a u 2021. i 4,7 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 4,7 %, a u 2024. 4,3 % BDP-a. Nakon što su 2020. ostala na razini od 3,7 % BDP-a, državna ulaganja smanjila su se na 3,6 % BDP-a u 2021. i ponovno porasla na 3,7 % u 2022. Predviđa se da će 2023. ostati stabilna.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je poticajan (–2,0 % BDP-a). Francuska je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima financiranim iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,6 % BDP-a u 2022. (0,7 % BDP-a u 2021.). Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a neznatno su se smanjili 2022. zbog pojačanog financiranja tijekom prve dvije godine provedbe plana. Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je ekspanzivan i iznosio je 0,1 postotni bod. Stoga je Francuska u skladu s preporukom Vijeća očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivan učinak od 1,7 postotnih bodova na smjer fiskalne politike. Taj znatan ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera fiskalne politike za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od 0,8 % BDP-a). Ujedno je indeksacija mirovina, socijalnih naknada i plaća u javnom sektoru pridonijela (0,4 % BDP-a) rastu neto primarnih tekućih rashoda. Francuska stoga nije dovoljno ograničila rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski (+0,5 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati kontrakcijski učinak od 0,6 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje povećanje troška ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu je s preporukom Vijeća. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,4 % BDP-a u 2023. te je učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike bio neutralan. Stoga Francuska planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 97,4 % BDP-a krajem 2019. na 114,6 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 111,6 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 109,6 %, a krajem 2024. 109,5 %.

Općenito, analiza održivosti duga upućuje na visoke rizike u srednjoročnom razdoblju. Prema osnovnoj desetogodišnjoj projekciji udio duga opće države trebao bi se povećati u sljedećih deset godina na oko 125,6 % BDP-a u 2033. Kretanje duga osjetljivo je na makroekonomske šokove. Prema stohastičkim projekcijama, u kojima se simulira utjecaj širokog spektra mogućih privremenih šokova na makroekonomske varijable, udio duga 2027. vjerojatno će biti veći nego 2022.

Za ukupnu procjenu održivosti duga relevantni su i drugi čimbenici. S jedne strane, čimbenici koji povećavaju rizik odnose se na nedavno povećanje kamatnih stopa, očekivano povećanje bruto potreba za financiranjem u srednjoročnom razdoblju i rizike nepredviđenih obveza koji proizlaze iz privatnog sektora, među ostalim zbog moguće realizacije državnih jamstava odobrenih poduzećima i samozaposlenim osobama tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19. S druge strane, neki su od čimbenika smanjenja rizika produljenje roka dospelosti duga posljednjih godina, zbog čega će utjecaj sve viših kamatnih stopa na troškove servisiranja duga, nakon dugog razdoblja rekordno niskih troškova zaduživanja, biti postupan, te relativno stabilni izvori financiranja (s raznolikom i velikom bazom ulagača). Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Procjena u okviru postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža: u Francuskoj i dalje postoje neravnoteže. Slabosti povezane s visokim državnim dugom, konkurentnošću i slabim rastom produktivnosti, koje imaju prekogranični značaj, i dalje su prisutne iako pokazuju naznake smanjenja.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: Francuska je 9. svibnja 2023. izvijestila o dodatnim relevantnim čimbenicima koji nisu prethodno spomenuti. To su ulaganja od 2021. u zelenu i digitalnu tranziciju povrh bespovratnih sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost te smanjenje poreza na proizvodnju radi povećanja konkurentnosti poduzeća.

4.2.8. ITALIJA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 9 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 7 % u 2021. i 3,7 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 1,2 %, a 2024. 1,1 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut ulaganjima i neto izvozom. Gospodarska aktivnost premašila je 2022. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 9,7 % u 2020. na 9 % BDP-a u 2021. i 8 % u 2022. Razine iz 2021. i 2022. uključuju učinak povećanja deficita koji proizlazi iz novog statističkog tretman određenih poreznih kredita za obnovu stambenih nekretnina, koji se sad iskazuju kao kapitalni transferi i uglavnom su obračunati u razdoblju 2021.–2022. Predviđa se da će državni deficit u 2023. iznositi 4,5 %, a u 2024. 3,7 % BDP-a. Nakon povećanja na 2,6 % BDP-a u 2020., državna ulaganja dodatno su se povećala na 2,9 % BDP-a u 2021., a zatim su se smanjila na 2,7 % u 2022. Predviđa se da će 2023. dosegnuti 3,1 % BDP-a.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je poticajan (−3,2 % BDP-a). Italija je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima financiranim iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,9 % BDP-a u 2022. (0,4 % BDP-a u 2021.). Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je neutralan. Stoga je Italija u skladu s preporukom Vijeća očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivan učinak od 2,4 postotna boda na smjer fiskalne politike. Taj znatan ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera fiskalne politike za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od 2,2 % BDP-a) i troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (0,1 % BDP-a). Italija je stoga dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski (+2,6 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati kontrakcijski učinak od 0,9 % BDP-a na smjer fiskalne politike. Stoga je predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu s preporukom Vijeća. Predviđeni kontrakcijski učinak primarnih tekućih rashoda koje financira država u biti je rezultat smanjenja troškova (za 1,5 postotnih bodova BDP-a) mjera potpore (ciljanih i općih) kućanstvima i poduzećima uvedenih kao odgovor na povećanja cijena energije. Povećanje rashoda za mirovine zbog indeksacije s obzirom na prošlogodišnju inflaciju i nedavno donesena dodatna smanjenja poreznog opterećenja rada za osobe s niskim i srednjim dohotkom glavni su pokretači rasta primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda). Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 1,4 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti ekspanzivan i iznositi 0,1 postotni bod. Stoga Italija planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te se predviđa da će očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je sa 134,1 % BDP-a krajem 2019. na 154,9 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 144,4 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 140,4 %, a krajem 2024. 140,3 %.

Općenito, analiza održivosti duga upućuje na visoke rizike u srednjoročnom razdoblju. Prema osnovnoj desetogodišnjoj projekciji udio duga opće države neprekidno će rasti i 2033. dosegnuti oko 156,5 % BDP-a. Kretanje duga osjetljivo je na makroekonomske šokove. Prema stohastičkim projekcijama, u kojima se simulira utjecaj širokog spektra mogućih privremenih šokova na makroekonomske varijable, udio duga 2027. vrlo će vjerojatno biti veći nego 2022.

Za ukupnu procjenu održivosti duga relevantni su i drugi čimbenici. S jedne strane, čimbenici koji povećavaju rizik odnose se na nedavno povećanje kamatnih stopa, udio kratkoročnog državnog duga i rizike nepredviđenih obveza koji proizlaze iz privatnog sektora, među ostalim zbog moguće realizacije državnih jamstava povezanih s krizom uzrokovanom bolešću COVID-19. S druge strane, neki su od čimbenika smanjenja rizika produljenje roka dospijeca duga posljednjih godina, zbog čega će utjecaj sve viših kamatnih stopa na troškove servisiranja duga, nakon dugog razdoblja rekordno niskih troškova zaduživanja, biti postupan, te relativno stabilni izvori financiranja (s raznolikom i velikom bazom ulagača) i pozitivna neto međunarodna investicijska pozicija. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta

NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Procjena u okviru postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža: u Italiji i dalje postoje prekomjerne neravnoteže. Iako su ostvarena određena poboljšanja, i dalje postoje slabosti povezane s visokim državnim dugom i slabim rastom produktivnosti u kontekstu nestabilnog tržišta rada i određenih slabosti financijskih tržišta koje imaju prekogranični značaj.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: ključni čimbenici koje je Italija predložila 11. svibnja 2023. već su uzeti u obzir u analizi u prethodnim odjeljcima.

4.2.9. LATVIJA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 2,3 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 4,3 % u 2021. i 2,8 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 1,4 %, a 2024. 2,8 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut privatnom potrošnjom i neto izvozom. Gospodarska aktivnost premašila je 2021. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: nakon povećanja s 4,4 % u 2020. na 7,1 % BDP-a u 2021. državni deficit smanjio se na 4,4 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 3,8 %, a u 2024. 2,7 % BDP-a. Nakon povećanja na 5,7 % BDP-a u 2020., državna ulaganja smanjila su se na 5,2 % BDP-a u 2021. i 3,8 % u 2022. Predviđa se da će se 2023. povećati na 5,5 % BDP-a i biti veća od državnog deficita.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je neutralan, što je bilo primjereno u kontekstu visoke inflacije. Latvija je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima financiranim iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 1,1 % BDP-a u 2022. (1,3 % BDP-a u 2021.). Zbog ograničenjâ kapaciteta i povećanja cijena u građevinskom sektoru neka su ulaganja financirana bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a 2022. kasnila, što je dovelo do neznatnog smanjenja rashoda. Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je kontrakcijski i iznosio je 1,2 postotna boda. Latvija stoga nije očuvala ulaganja koja financira država, što nije u skladu s preporukom Vijeća. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao kontrakcijski učinak od 0,3 postotna boda na smjer fiskalne politike. Latvija je stoga držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan (−0,9 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati ekspanzivni učinak od 0,5 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjenje troška ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,4 % BDP-a. To uključuje i povećanje troškova pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za 0,1 % BDP-a). Stoga ekspanzivni učinak neto primarnih tekućih rashoda koje financira država nije rezultat ciljane potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Ekspanzivni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) potaknut je mjerama na strani rashoda uključenima u proračunski paket za

2023., kao što su povećanje plaća administrativnog i medicinskog osoblja, dodatni tekući rashodi kojima se financiraju onkologija, znanost i istraživanje, ostali diskrecijski tekući rashodi za nacionalnu upravu i veći izdaci za mirovine i naknade. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država nije u skladu s preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 2,2 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti ekspanzivan i iznositi 1,0 postotnih bodova. Stoga Latvija planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te se predviđa da će očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 36,5 % BDP-a krajem 2019. na 42,0 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 40,8 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 39,8 %, a krajem 2024. 40,5 %. Općenito, analiza održivosti duga upućuje na niske rizike u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Procjena u okviru postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža: utvrđeno je da u Latviji ne postoje neravnoteže. Slabosti povezane s vanjskim zaduživanjem i stanovanjem i dalje su blage, dok su rizici za konkurentnost relevantni, ali se općenito čini da su u bliskoj budućnosti ograničeni.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: ključni čimbenici koje je Latvija predložila 8. svibnja 2023. već su uzeti u obzir u analizi u prethodnim odjeljcima.

4.2.10. MAĐARSKA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 4,5 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 7,2 % u 2021. i 4,6 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 0,5 %, a 2024. 2,8 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut neto izvozom. Gospodarska aktivnost premašila je 2021. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se sa 7,5 % u 2020. na 7,1 % BDP-a u 2021. i 6,2 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 4 %, a u 2024. 4,4 % BDP-a. Nakon povećanja na 6,5 % BDP-a u 2020., državna ulaganja smanjila su se na 6,3 % BDP-a u 2021. i 5,3 % u 2022. Predviđa se da će i u 2023. iznositi 5,3 % BDP-a, što je više od deficita opće države.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je poticajan (−0,4 % BDP-a) u skladu s preporukom Vijeća. Mađarska je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima koja se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 1,5 % BDP-a u 2022. (2,1 % BDP-a u 2021.). Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a smanjili su se 2022. zbog slabije apsorpcije sredstava iz europskih strukturnih i investicijskih fondova. Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je kontrakcijski i iznosio je 0,2 postotna boda. Mađarska stoga nije očuvala ulaganja koja financira država, što nije u skladu s preporukom Vijeća. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao kontrakcijski učinak od 0,6 postotnih bodova

na smjer fiskalne politike. Mađarska je stoga dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski (+4,2 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati kontrakcijski učinak od 2,2 % BDP-a na smjer fiskalne politike. Stoga je predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu s preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 2,3 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti kontrakcijski i iznositi 0,6 postotnih bodova. Stoga Mađarska planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a, premda se predviđa da neće očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je sa 65,3 % BDP-a krajem 2019. na 79,3 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 73,3 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 70,7 %, a krajem 2024. 71,1 %.

Općenito, analiza održivosti duga upućuje na visoke rizike u srednjoročnom razdoblju. Prema osnovnoj desetogodišnjoj projekciji udio duga opće države trebao bi se općenito stabilizirati u sljedećih pet godina. Međutim, udio duga trebao bi 2027. početi rasti i 2033. dosegnuti 72,5 % BDP-a. Prema stohastičkim projekcijama, u kojima se simulira utjecaj širokog spektra mogućih privremenih šokova na makroekonomske varijable, udio duga 2027. vrlo će vjerojatno biti veći nego 2022.

Za ukupnu procjenu održivosti duga relevantni su i drugi čimbenici. S jedne strane, čimbenici koji povećavaju rizik odnose se na nedavno povećanje kamatnih stopa, negativnu neto međunarodnu investicijsku poziciju Mađarske, rastući udio kratkoročnog i inozemnog duga te rizike nepredviđenih obveza koji proizlaze iz privatnog sektora, među ostalim zbog moguće realizacije državnih jamstava povezanih s krizom uzrokovanom bolešću COVID-19. S druge strane, čimbenici smanjenja rizika uključuju produljenje roka dospeljeća duga posljednjih godina i relativno stabilne izvore financiranja. Osim toga, mjere u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Procjena u okviru postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža: u Mađarskoj postoje neravnoteže. Slabosti povezane s vrlo velikim pritiscima na cijene te potrebama za vanjskim i državnim financiranjem povećale su se i znatne su.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: Mađarska je 9. svibnja 2023. izvijestila o dodatnim relevantnim čimbenicima koji nisu prethodno spomenuti, odnosno o tome da se suočava s povećanim premijama za rizik na tržištima kapitala s obzirom na to da je neizvjesno kad će ispuniti potrebne uvjete za potpuni pristup sredstvima EU-a.

4.2.11. MALTA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 8,6 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 11,8 % u 2021. i 6,9 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 3,9 %, a 2024. 4,1 %. Rast u 2022. uglavnom je potaknut neto izvozom i privatnom potrošnjom. Gospodarska aktivnost premašila je 2021. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 9,7 % u 2020. na 7,8 % BDP-a u 2021. i 5,8 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 5,1 %, a u 2024. 4,5 % BDP-a. Nakon povećanja na 4,2 % BDP-a u 2020., državna ulaganja smanjila su se na 3,8 % BDP-a u 2021. i 3,3 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 3,8 % BDP-a.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je uglavnom neutralan (– 0,2 % BDP-a), u skladu s preporukom Vijeća. Malta je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima koja se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,9 % BDP-a u 2022. (1,1 % BDP-a u 2021.). Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a smanjili su se 2022. zbog slabije apsorpcije sredstava iz drugih fondova EU-a. Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je kontrakcijski i iznosio je 0,2 postotna boda. Malta stoga nije očuvala ulaganja koja financira država, što nije bilo u skladu s preporukom Vijeća. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivni učinak od 0,9 postotnih bodova na smjer fiskalne politike. Međutim, taj znatan ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera fiskalne politike za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od 1,9 % BDP-a) i troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (0,1 % BDP-a). Malta je stoga dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski (+0,4 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati kontrakcijski učinak od 0,8 % BDP-a na smjer fiskalne politike. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu je s preporukom Vijeća. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 1,6 % BDP-a u 2023. te je učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike bio kontrakcijski i iznosio je 0,3 postotna boda. Stoga Malta planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a, ali se predviđa da neće očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 40,3 % BDP-a krajem 2019. na 52,9 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 53,4 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 54,8 %, a krajem 2024. 56,1 %. Općenito, analiza održivosti duga upućuje na srednje rizike u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: Malta je 5. svibnja 2023. izvijestila o dodatnim relevantnim čimbenicima koji nisu prethodno spomenuti. To su troškovi nastali 2022. u vezi s restrukturiranjem nacionalnog zračnog prijevoznika i prijevremenim umirovljenjem njegovih zaposlenika.

4.2.12. AUSTRIJA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 6,5 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 4,6 % u 2021. i 5 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 0,4 %, a 2024. 1,6 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut privatnom potrošnjom. Gospodarska aktivnost premašila je 2022. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 8 % u 2020. na 5,8 % BDP-a u 2021. i 3,2 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 2,4 %, a u 2024. 1,3 % BDP-a. Nakon povećanja na 3,3 % BDP-a u 2020., državna ulaganja dodatno su se povećala na 3,6 % BDP-a u 2021., a zatim su pala na 3,3 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. dosegnuti 3,4 % i biti veća od državnog deficita u 2022. i 2023.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je poticajan (–2,8 % BDP-a) u skladu s preporukom Vijeća. Austrija je u skladu s preporukom Vijeća ujedno nastavila podupirati oporavak ulaganjima financiranim iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,2 % BDP-a u 2022. (0,2 % BDP-a u 2021.). Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je kontrakcijski i iznosio je 0,1 postotni bod. Austrija stoga nije očuvala ulaganja koja financira država, što nije u skladu s preporukom Vijeća. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivan učinak od 1,8 postotnih bodova na smjer fiskalne politike. Taj znatan ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera fiskalne politike za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od 1,5 % BDP-a) i troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (0,2 % BDP-a). Austrija je stoga dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski (+1,0 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati kontrakcijski učinak od 0,3 postotna boda BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje povećanje troška ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,2 % BDP-a. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu je s preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 0,3 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti ekspanzivan i iznositi 0,1 postotni bod. Stoga Austrija planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te se predviđa da će očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je sa 70,6 % BDP-a krajem 2019. na 82,9 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 78,4 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 75,4 %, a krajem 2024. 72,7 %. Općenito, analiza održivosti duga upućuje na niske rizike u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: ključni čimbenici koje je Austrija predložila 8. svibnja 2023. već su uzeti u obzir u analizi u prethodnim odjeljcima.

4.2.13. POLJSKA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 2 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 6,9 % u 2021. i 5,1 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 0,7 %, a 2024. 2,7 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut neto izvozom i ulaganjima. Gospodarska aktivnost premašila je 2021. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se sa 6,9 % u 2020. na 1,8 % BDP-a u 2021., a zatim se povećao na 3,7 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 5 %, a u 2024. 3,7 % BDP-a. Nakon povećanja na 4,5 % BDP-a u 2020., državna ulaganja smanjila su se na 4,1 % BDP-a u 2021. i 4 % u 2022. Predviđa se da će se 2023. povećati na 4,1 % BDP-a, što je više od državnog deficita u 2021. i 2022., ali ne i u 2023.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je poticajan (–3,0 % BDP-a) u skladu s preporukom Vijeća. Poljska je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima financiranim iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 1,0 % BDP-a u 2022. (1,3 % BDP-a u 2021.). Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je ekspanzivan i iznosio je 0,2 postotna boda. Stoga je Poljska u skladu s preporukom Vijeća očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivan učinak od 2,3 postotna boda na smjer fiskalne politike. Taj znatan ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera fiskalne politike za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od 1,9 % BDP-a) i troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (0,5 % BDP-a). Poljska je stoga dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan (–0,8 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati ekspanzivni učinak od 0,8 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje povećanje troška ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. To uključuje i smanjenje troškova pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za 0,2 % BDP-a). Stoga ekspanzivni učinak neto primarnih tekućih rashoda koje financira država nije rezultat ciljane potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Ekspanzivni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država potaknut je općim energetske mjerama, povećanjem rashoda za obranu i zdravstvo te trajnim povećanjima plaća u javnom sektoru i socijalnih naknada. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država nije u skladu s preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi 1,8 % BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti kontrakcijski i iznositi 0,2 postotna boda. Stoga Poljska planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te se predviđa da neće očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 45,7 % BDP-a krajem 2019. na 57,2 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 49,1 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 50,5 %, a krajem 2024. 53 %. Općenito, analiza održivosti duga upućuje na srednje rizike u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: Poljska je 9. svibnja 2023. izvijestila o dodatnim relevantnim čimbenicima koji nisu prethodno spomenuti. To je prije svega znatno povećanje rashoda za modernizaciju oružanih snaga zbog rata u Ukrajini, kao i ulaganja lokalnih vlasti. Zakonom o obrani domovine od 11. ožujka 2022. rashodi za nacionalnu obranu povećani su s planiranih 2,2 % BDP-a u 2022. na 3 % BDP-a u 2023. Zbog povećanja rashoda za obranu i ulaganja lokalnih vlasti (za oko 21 % godišnje u nominalnom smislu) dinamika javnih ulaganja 2022. se ubrzala (za 14,3 % godišnje u nominalnom smislu) te je u odnosu na BDP dosegla razinu od 4,0 %. Predviđa se da će se 2023. dodatno povećati na otprilike 4,2 % BDP-a.

4.2.14. SLOVENIJA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 4,3 % u 2020. gospodarstvo je 2021. poraslo za 8,2 %, a 2022. za 5,4 %. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 1,2 %, a 2024. 2,2 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut domaćom potražnjom. Gospodarska aktivnost premašila je 2021. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se sa 7,7 % u 2020. na 4,6 % BDP-a u 2021. i 3 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 3,7 %, a u 2024. 2,9 % BDP-a. Nakon povećanja na 4,1 % BDP-a u 2020., državna ulaganja dodatno su se povećala na 4,7 % BDP-a u 2021. i 5,2 % u 2022. Predviđa se da će nastaviti rasti i 2023. dosegnuti 6,1 % BDP-a te da će treću uzastopnu godinu, počevši od 2021., biti veća od državnog deficita.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je poticajan (–1,2 % BDP-a) u skladu s preporukom Vijeća. Slovenija je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima koja se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,7 % BDP-a u 2022. (0,8 % BDP-a u 2021.). Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je ekspanzivan i iznosio je 0,7 postotnih bodova. Stoga je Slovenija u skladu s preporukom Vijeća očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao ekspanzivan učinak od 0,4 postotna boda na smjer fiskalne politike. Taj znatan ekspanzivni učinak uključivao je dodatni učinak mjera fiskalne politike za ublažavanje gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije (dodatni neto proračunski trošak od 1,0 % BDP-a) i troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (0,1 % BDP-a). Slovenija je stoga dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan (–1,2 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati ekspanzivni učinak od 0,3 % BDP-a na smjer fiskalne politike iako se trošak ciljanih mjera

potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije smanjio za 0,5 % BDP-a. Stoga ekspanzivni učinak neto primarnih tekućih rashoda koje financira država nije rezultat ciljane potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Ekspanzivni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) potaknut je većim subvencijama i povećanjem rashoda za plaće u javnom sektoru. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država nije u skladu s preporukom Vijeća. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 1,6 % BDP-a u 2023. te je učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike bio ekspanzivan i iznosio je 0,1 postotni bod. Stoga Slovenija planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te se predviđa da će očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je sa 65,4 % BDP-a krajem 2019. na 79,6 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 69,9 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 69,1 %, a krajem 2024. 66,6 %. Općenito, analiza održivosti duga upućuje na srednje rizike u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: Slovenija je 8. svibnja 2023. izvijestila o dodatnim relevantnim čimbenicima koji nisu prethodno spomenuti. To je prije svega zakonska prilagodba mirovina i socijalnih transfera u 2023. u skladu s rastom plaća i inflacijom u 2022.

4.2.15. SLOVAČKA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 3,3 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 4,9 % u 2021. i 1,7 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 1,7 %, a 2024. 2,1 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut ulaganjima i javnom potrošnjom. Gospodarska aktivnost premašila je 2021. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 5,4 % BDP-a u 2020. i 2021. na 2 % u 2022. Predviđa se da će u 2023. iznositi 6,1 %, a u 2024. 4,8 % BDP-a. Nakon smanjenja na 3,4 % BDP-a u 2020. i 3,1 % u 2021. državna ulaganja povećala su se na 3,3 % BDP-a u 2022. Predviđa se da će se 2023. dodatno povećati na 4,9 % BDP-a i biti veća od državnog deficita u 2022., ali ne i u 2023.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je kontrakcijski (1,3 % BDP-a), što je bilo primjereno u kontekstu visoke inflacije. Slovačka je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima koja se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 1,2 % BDP-a u 2022. (1,3 % BDP-a u 2021.). Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a smanjili su se 2022. zbog slabe apsorpcije sredstava iz strukturnih fondova EU-a i odgoda rashoda ostvarenih u vezi s bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je ekspanzivan i iznosio je 0,2 postotna boda. Stoga je Slovačka u skladu s preporukom Vijeća očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao kontrakcijski učinak od 1,3 postotna boda na smjer fiskalne

politike. Slovačka je stoga dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan ($-6,2\%$ BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati ekspanzivni učinak od $4,4\%$ BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjenje troška ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za $0,2\%$ BDP-a. To uključuje i smanjenje troškova pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za $0,1\%$ BDP-a). Stoga ekspanzivni učinak neto primarnih tekućih rashoda koje financira država nije rezultat ciljane potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Ekspanzivni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) potaknut je općim energetske mjerama, trajnim povećanjima plaća zdravstvenih djelatnika i smanjenjem stopa PDV-a u prehrambenom i sektoru razonode. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država nije u skladu s preporukom Vijeća. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznositi $2,8\%$ BDP-a u 2023. te da će učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike biti ekspanzivan i iznositi $0,1$ postotni bod. Slovačka planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a te predviđa da će očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je s 48% BDP-a krajem 2019. na 61% krajem 2021. Krajem 2022. iznosio je $57,8\%$ BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi $58,3\%$, a krajem 2024. $58,7\%$.

Općenito, analiza održivosti duga upućuje na visoke rizike u srednjoročnom razdoblju. Prema osnovnoj desetogodišnjoj projekciji udio duga opće države trebao bi se neprekidno povećavati sljedećih godina i 2033. dosegnuti $84,7\%$ BDP-a. Prema stohastičkim projekcijama, u kojima se simulira utjecaj širokog spektra mogućih privremenih šokova na makroekonomske varijable, udio duga 2027. vjerojatno će biti veći nego 2022.

Za ukupnu procjenu održivosti duga relevantni su i drugi čimbenici. S jedne strane, čimbenici koji povećavaju rizik odnose se na nedavno povećanje kamatnih stopa, negativnu neto međunarodnu investicijsku poziciju Slovačke, udio kratkoročnog državnog duga nerezidenata i rizike nepredviđenih obveza koji proizlaze iz privatnog sektora, među ostalim zbog moguće realizacije državnih jamstava povezanih s krizom uzrokovanom bolešću COVID-19. S druge strane, neki su od čimbenika smanjenja rizika produljenje roka dospeljeća duga posljednjih godina, zbog čega će utjecaj sve viših kamatnih stopa na troškove servisiranja duga, nakon dugog razdoblja rekordno niskih troškova zaduživanja, biti postupan, te relativno stabilni izvori financiranja (s raznolikom i velikom bazom ulagača). Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Procjena u okviru postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža: utvrđeno je da u Slovačkoj ne postoje neravnoteže. Slabosti povezane s konkurentnošću, stanovanjem, dugom kućanstava i vanjskom bilancom povećavaju se, ali se općenito čini da su u bliskoj budućnosti ograničene te se očekuje da će se smanjiti s normalizacijom gospodarskih uvjeta.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: ključni čimbenici koje je Slovačka predložila 9. svibnja 2023. već su uzeti u obzir u analizi u prethodnim odjeljcima.

4.2.16. FINSKA

Srednjoročno makroekonomsko stanje: nakon pada od 2,4 % u 2020. gospodarstvo je poraslo za 3 % u 2021. i 2,1 % u 2022. Očekuje se da će stopa rasta 2023. iznositi 0,2 %, a 2024. 1,4 %. Rast u 2023. uglavnom je potaknut neto izvozom i javnom potrošnjom. Gospodarska aktivnost premašila je 2021. godišnju razinu iz 2019.

Srednjoročno stanje proračuna uključujući ulaganja: državni deficit smanjio se s 5,6 % u 2020. na 2,8 % BDP-a u 2021. i 0,9 % u 2022. Predviđa se da će 2023. i 2024. iznositi 2,6 %. Nakon povećanja na 4,8 % BDP-a u 2020., državna ulaganja smanjila su se na 4,2 % BDP-a u 2021. i 4,1 % u 2022. Predviđa se da će se 2023. povećati na 4,5 % BDP-a te da će treću uzastopnu godinu, počevši od 2021., biti veća od državnog deficita.

Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike 2022. bio je uglavnom neutralan (–0,1 % BDP-a), u skladu s preporukom Vijeća. Finska je u skladu s preporukom Vijeća nastavila podupirati oporavak ulaganjima koja se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,3 % BDP-a u 2022. (0,2 % BDP-a u 2021.). Učinak ulaganja koja financira država na smjer fiskalne politike bio je neutralan i iznosio je 0,0 postotnih bodova. Stoga je Finska u skladu s preporukom Vijeća očuvala ulaganja koja financira država. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao uglavnom neutralan učinak od 0,1 postotnog boda na smjer fiskalne politike. Finska je stoga dovoljno držala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.

U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će 2023. smjer fiskalne politike biti ekspanzivan (–1,0 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) 2023. imati ekspanzivni učinak od 0,6 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje uglavnom stabilne troškove ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije, kao i povećanje troškova pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za 0,2 % BDP-a). Stoga je ekspanzivni učinak neto primarnih tekućih rashoda koje financira država samo djelomično rezultat ciljane potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Ekspanzivni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) potaknut je i indeksacijom socijalnih naknada, financiranjem tijela lokalne vlasti sredstvima središnje države, dodatnim rashodima za obranu i ulaganjima u istraživanje i razvoj. Ukratko, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država nije u skladu s preporukom Vijeća. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a iznosili su 0,4 % BDP-a u 2023. te je učinak ulaganja koja financira država na fiskalni smjer politike bio ekspanzivan i iznosio je 0,4 postotna boda. Stoga Finska planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost te se predviđa da će očuvati ulaganja koja financira država.

Srednjoročno stanje duga: državni dug porastao je sa 64,9 % BDP-a krajem 2019. na 74,7 % krajem 2020. Krajem 2022. iznosio je 73 % BDP-a te se predviđa da će krajem 2023. iznositi 73,9 %, a krajem 2024. 76,2 %. Općenito, analiza održivosti duga upućuje na srednje rizike u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, strukturne reforme u okviru instrumenta

NextGenerationEU/Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se u potpunosti provedu, mogle bi dodatno pozitivno utjecati na rast BDP-a u narednim godinama i tako pridonijeti ublažavanju izazova u pogledu održivosti duga.

Ostali čimbenici koje je predložila država članica: Finska je 9. svibnja 2023. izvijestila o dodatnim relevantnim čimbenicima koji nisu prethodno spomenuti, odnosno o tome da je 23. ožujka 2023. podnesen program stabilnosti koji se temelji na pretpostavci nepromijenjene politike, zbog parlamentarnih izbora koji su se održali u Finskoj 2. travnja 2023. Nova vlada Finske predstaviti će svoj cilj za javne financije u programu stabilnosti koji će dostaviti u jesen zajedno s nacrtom proračunskog plana u okviru fiskalnog plana opće države.

5. ZAKLJUČCI

Petnaest država članica EU-a premašilo je 2022. referentnu vrijednost deficita ili je planiraju premašiti 2023.: Belgija, Bugarska, Češka, Njemačka, Estonija, Španjolska, Francuska, Italija, Latvija, Mađarska, Malta, Austrija, Poljska, Slovenija i Slovačka.

U Austriji su udio deficita 2022. i planirani udio deficita 2023. iznad, ali blizu 3 % BDP-a. Deficit u preostalih 14 država članica obuhvaćenih ovim izvješćem, koje su 2022. premašile referentnu vrijednost deficita iz Ugovora ili je planiraju premašiti 2023., bio je ili je planirano da će biti iznad, ali ne blizu 3 % BDP-a.

U svih 15 država članica premašivanje referentne vrijednosti iz Ugovora smatra se iznimnim u smislu Ugovora. Međutim, očekuje se da premašivanje referentne vrijednosti neće biti privremeno u Belgiji, Bugarskoj, Španjolskoj, Francuskoj, Italiji, Mađarskoj, Malti, Poljskoj i Slovačkoj.

Općenito, na odgovarajući način uzimajući u obzir sve relevantne čimbenike, analiza u ovom izvješću pokazuje da **Belgija, Bugarska, Češka, Njemačka, Estonija, Španjolska, Francuska, Italija, Latvija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovenija i Slovačka ne ispunjavaju kriterij deficita** kako je definiran u Ugovoru i Uredbi (EZ) br. 1467/1997.

Krajem 2022. bruto dug opće države premašio je referentnu vrijednost od 60 % BDP-a u devet država članica: Belgiji, Njemačkoj, Španjolskoj, Francuskoj, Italiji, Mađarskoj, Austriji, Sloveniji i Finskoj. Od tih država članica Belgija, Njemačka, Španjolska, Mađarska, Austrija i Slovenija bile su usklađene s referentnim mjerilom za smanjenje duga, a Francuska, Italija i Finska nisu bile usklađene s tim mjerilom.

Općenito, uzimajući u obzir sve relevantne čimbenike, analiza u ovom izvješću pokazuje da **Francuska, Italija i Finska ne ispunjavaju kriterij duga** kako je definiran u Ugovoru i Uredbi (EZ) br. 1467/1997. Međutim, Komisija nakon ocjene svih relevantnih čimbenika smatra da bi usklađenost s referentnim mjerilom za smanjenje duga mogla podrazumijevati prevelik fiskalni napor u početnom razdoblju, koji bi mogao ugroziti gospodarski rast. **Stoga Komisija smatra da usklađenost s referentnim mjerilom za smanjenje duga nije opravdana u trenutačnim gospodarskim uvjetima.**

Uzimajući u obzir i dalje vrlo neizvjesne makroekonomske i proračunske izgleda, **Komisija je u ožujku 2023. već najavila da neće predložiti pokretanje novih postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2023.** Međutim, nastaviti će se pratiti kretanje deficita i duga

te će Komisija predložiti Vijeću da u proljeće 2024. pokrene postupke u slučaju prekomjernog deficita koji se temelje na deficitu na osnovi stvarnih podataka za 2023.